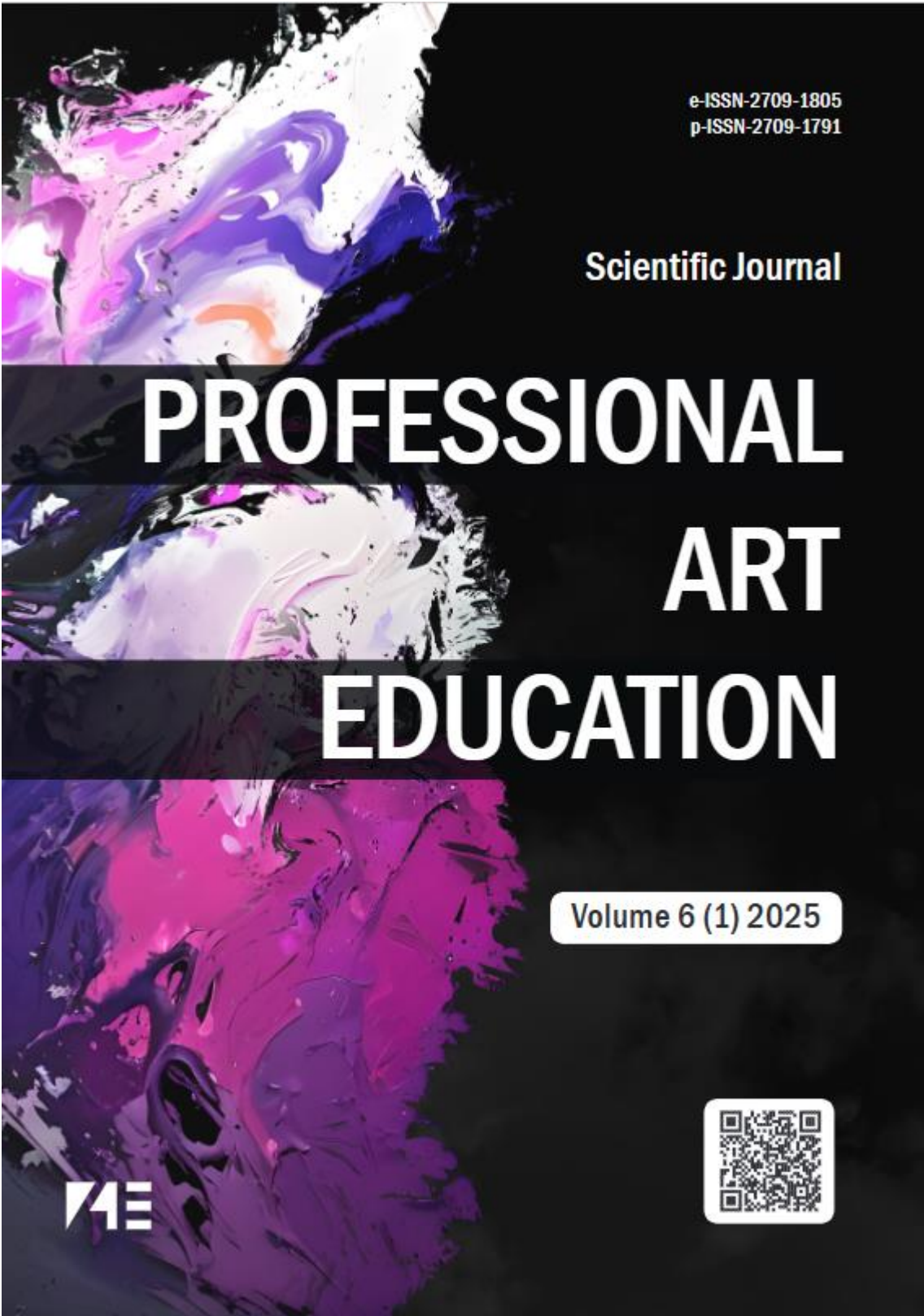

e-ISSN-2709-1805
p-ISSN-2709-1791

Scientific Journal

PROFESSIONAL ART EDUCATION

Volume 6 (1) 2025

Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди

H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

e-ISSN-2709-1805

p-ISSN-2709-1791

Scientific Journal

PROFESSIONAL ART EDUCATION

Volume 6 (1)

2025

Professional Art Education

Науковий журнал

№6 (1) 2025

Головний редактор: *Фомін В.В.*, доктор педагогічних наук, професор, декан факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Україна)

Редакційна колегія:

Жатак Єва, доктор наук, професор факультету соціальних наук Інституту педагогіки Гданського університету (Польща)

Перетяга Л.Є., доктор педагогічних наук, професор, вихователь державного дошкільного закладу «Лесні звірята» (Польща)

Бугаєць Н.А., кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри хореографії Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Україна)

Полубоярина І.І., доктор педагогічних наук, професор кафедри загального та спеціалізованого фортепіано Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського (Україна)

Растрьгіна А.М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри вокально-хорових дисциплін та методики музичного виховання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (Україна)

Смирнова Т.А., доктор педагогічних наук, професор кафедри хорового диригування Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського (Україна)

Соколова А.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Україна)

Калашник М.П., доктор мистецтвознавства, професор кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Україна)

Паньок Т.В., доктор педагогічних наук, кандидат мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри образотворчого мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Україна)

Тушева В.В., доктор педагогічних наук, професор кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Україна)

Юр'єва К.А., доктор педагогічних наук, професор кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Україна)

Житенцова Н.В., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дизайну Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Україна)

Засновники: Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
кафедра музичного мистецтва

Видавець: Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди;
вул. Алчевських 29, м. Харків, Україна

Адреса редакції:
пров. Фанінський, 3, к. 304,
м. Харків, Україна, 61166

Контактна інформація:
тел. +38 (098) 200-81-91;
+38 (066) 200-81-91
email admin@arteducation.pro
сайт <https://arteducation.pro>

Ідентифікатор медіа R30-02130, згідно з рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 28.12.2023 № 1984

Атестовано наказом Міністерства освіти і науки України № 220 від 21 лютого 2024 року

Затверджено та рекомендовано Вченою Радою ХНПУ імені Г.С. Сковороди протокол № 6 від 22.05.2025 року

Підписано до друку редакційно-видавничою радою ХНПУ імені Г.С.Сковороди 23 червня 2025 року

Формат 60x84/8. Ум.-друк. арк. 7,4. Обл.-вид.арк.8,21. Наклад 100 прим. Ціна договірна

Міжнародна представленість та індексація журналу:

ЗМІСТ

<i>Rastrygina Alla</i> <i>Klepar Maria</i> TRAINING FUTURE MUSIC ART TEACHERS TO USE ETHNIC-FAMILY TRADITIONS IN OVERCOMING WAR TRAUMA IN SCHOOL YOUTH	6
<i>Растрюгіна Алла</i> <i>Клепар Марія</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ВИКОРИСТАННЯ ЕТНІЧНО- РОДИННИХ ТРАДИЦІЙ У ПОДОЛАННІ ВІЙСЬКОВИХ ТРАВМ У ШКОЛЯРІВ	16
<i>Vasilyeva Oksana</i> THE ACMEOLOGICAL PARADIGM OF THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF A CHORAL CONDUCTOR WITHIN THE SYSTEM OF ARTS EDUCATION	18
<i>Васильєва Оксана</i> АКМЕОЛОГІЧНА ПАРАДИГМА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ХОРОВОГО ДИРИГЕНТА В СИСТЕМІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ	25
<i>Hryhorova Iarysa</i> <i>Kuratova Maria</i> APPLICATION OF DESIGN THINKING TECHNOLOGIES IN THE DEVELOPMENT OF AUTHORIAL TEXTURES FOR CONTEMPORARY FASHION	26
<i>Григорова Лариса</i> <i>Куратова Марія</i> ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ У ПРОЄКТУВАННІ АВТОРСЬКИХ ФАКТУР ДЛЯ СУЧАСНОГО ОДЯГУ	36
<i>Kim Oleksandr</i> <i>Korchagina Ganna</i> SOUND AND COLOR SYNESTHESIA: IMPRESSIONISM IN THE MUSIC OF CLAUDE DEBUSSY AND ITS RELATIONSHIP WITH PAINTING	38
<i>Кім Олександр</i> <i>Корчагіна Ганна</i> СИНЕСТЕЗІЯ ЗВУКУ І КОЛЬОРУ: ІМПРЕСІОНІЗМ У МУЗИЦІ КЛОДА ДЕБЮСІ ТА ЙОГО ЗВ'ЯЗОК ІЗ ЖИВОПИСОМ	44
<i>Лугова Вікторія</i> <i>Левандовський Михайло</i> ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ФАХОВОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ	45
<i>Luhova Viktoriia</i> <i>Levandovskyi Mykhailo</i> FEATURES OF CREATING PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR FORMING SOCIAL COMPETENCE IN THE CONDITIONS OF PROFESSIONAL MUSIC EDUCATION	53
<i>Паньок Тетяна</i> <i>Гриньова Валентина</i> МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕН- НЯ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	54

УДК: 378:37.015.31:78

DOI <https://doi.org/10.34142/27091805.2025.6.01.05>

© Лугова Вікторія

кандидат економічних наук, доцент кафедри соціальної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Харків, Україна

email: yiktorija.luhova@hneu.net

<https://orcid.org/0000-0001-9584-2259>

© Левандовський Михайло

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, Ніжин, Україна

email: miwvadr@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0008-7917-5001>

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ФАХОВОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито сутність педагогічних умов як системи спеціально організованих компонентів освітнього процесу, що впливають на формування соціальної компетентності студентів фахового музичного коледжу. Виявлено специфіку музичного освітнього середовища, яке базується на інтенсивній міжособистісній взаємодії, колективній творчості, емоційній виразності, що сприяють розвитку важливих соціальних якостей. Встановлено, що індивідуальні заняття з викладачем, участь у творчих колективах, сценічна діяльність і соціокультурні ініціативи створюють сприятливі умови для формування емпатії, комунікабельності, відповідальності, здатності до співпраці та самовираження. З'ясовано, що музичне мистецтво як засіб соціалізації сприяє осмисленню соціальних явищ, розумінню моральних норм і формуванню ціннісних орієнтацій. Охарактеризовано ефективні педагогічні умови: суб'єкт-суб'єктна взаємодія, колективна діяльність, виховне середовище, залучення студентів до соціальної активності, використання інтерактивних методів і розвиток рефлексії. Оцінено вплив системної реалізації цих умов на формування соціально зрілої особистості музиканта. Розглянуто можливості гармонійного поєднання професійної підготовки з соціальним становленням студентів у мистецькому навчальному закладі.

Ключові слова: педагогічне середовище, міжособистісна взаємодія, соціалізація студентів, мистецька освіта, комунікативні навички, колективна творчість, рефлексивна культура

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасні виклики, з якими стикається система вищої освіти, зумовлюють потребу у переосмисленні підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема у сфері мистецтва. В умовах динамічних соціокультурних змін, цифровізації, підвищення вимог до міжособистісної взаємодії та командної роботи актуалізується проблема формування соціальної компетентності, що є однією з ключових складових професійної самореалізації особистості. Актуальність дослідження зумовлена необхід-

ністю підготовки конкурентоздатного фахівця у галузі музичного мистецтва, здатного не лише володіти високим рівнем професійних умінь, а й ефективно функціонувати у соціумі, будувати конструктивні взаємини з колегами, вихованцями, слухачами та іншими учасниками освітньо-культурного процесу. Це потребує створення сприятливих педагогічних умов, що стимулюють розвиток соціально значущих якостей – комунікативності, емпатії, відповідальності, відкритості до взаємодії.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблема формування соціальної компе-

тентності в освітньому середовищі набуває дедалі більшої уваги як у вітчизняному, так і в зарубіжному науковому просторі. Вітчизняні науковці у своїх дослідженнях доводять необхідність врахування впливу соціального середовища на розвиток особистості, її компетентність, ціннісні орієнтації, поведінку та значну увагу приділяють створенню відповідних педагогічних умов. Зокрема М. Ілляхова (2019) визначила й обгрунтовала організаційно-педагогічні умови ефективного розвитку професійної креативності науково-педагогічного працівника, Л. Клименко (2025) запропонувала створювати педагогічні умови для впливу на систему цінностей студентської молоді, О. Московчук (2020) дослідила педагогічні умови формування соціальної компетентності студентів-майбутніх учителів, С. Смолюк (2016) на основі вивчення наукової літератури було створено типологію освітнього середовища, О. Сухомлин (2019) запропонувала проектування освітнього простору закладу вищої освіти, створення спеціального професійно-орієнтованого середовища формування цифрової компетентності, М. Федоруц (2019) розробив соціально-педагогічні умови формування соціальної компетентності старшокласників засобами неформальної освіти. Зарубіжні вчені також приділяють суттєву увагу впливу соціального середовища та педагогічних умов на формування соціальної компетентності, зокрема Schunk, D. H., & DiBenedetto, M. K. (2021) вивчали роль соціального середовища і педагогічних стратегій у розвитку соціальної компетентності учнів, Wentzel, K. R. (2021) здійснив аналіз впливу підтримки вчителя як педагогічної умови на формування соціальної компетентності; Wang, W., Han, L., Lu, Q., Lv, X., Liu, Y., & Wang, D. (2024) досліджували вплив соціально-освітнього середовища на академічну успішність студентів коледжу.

Проведений аналіз наукової літератури свідчить, що попри наявність праць, присвячених соціальній компетентності загалом, залишається недостатньо опрацьованим аспект створення педагогічних умов саме у фаховій мистецькій освіті, де емоційно-чуттєва сфера має провідне значення. Відтак, дослідження сприятиме вдосконаленню освітнього процесу в мистецьких закладах, підвищенню ефектив-

ності підготовки соціально компетентних музичних фахівців, готових до активної взаємодії у професійному й суспільному житті.

Сучасні дослідження доводять, що саме цілісне, системно організоване педагогічне середовище є ключовим чинником розвитку соціально значущих якостей особистості, зокрема соціальної компетентності, яка охоплює здатність до ефективної взаємодії, комунікації, емоційної регуляції, співпраці й відповідальності.

Формулювання цілей та завдань статті.

Метою статті є виявлення та аналіз особливостей педагогічних умов, що забезпечують ефективне формування соціальної компетентності студентів у фаховому музичному коледжі як специфічному освітньому середовищі.

Задля досягнення цієї мети у статті передбачено розв'язання таких завдань: проаналізувати наукові підходи до визначення сутності поняття «педагогічні умови»; здійснити порівняльний аналіз педагогічних умов розвитку соціальної компетентності в закладі фахової передвищої освіти немістецького профілю та у фаховому музичному коледжі; виокремити та охарактеризувати педагогічні умови, притаманні саме освітньому процесу музичного коледжу, які сприяють ефективному формуванню соціальної компетентності студентів.

Виклад основного матеріалу. Для більш глибокого розуміння специфіки педагогічних умов, що сприяють формуванню соціальної компетентності студентів у фаховому музичному коледжі, необхідно звернутися до наукових підходів до тлумачення цього поняття. Вивчення різних тлумачень педагогічних, організаційно-педагогічних, психолого-педагогічних та інших умов дозволяє окреслити теоретико-методологічну основу дослідження. У працях вітчизняних науковців представлено широке коло підходів до визначення сутності середовища та умов, у яких відбувається становлення особистості фахівця.

Так, вітчизняна дослідниця М. Ілляхова (2019) підкреслює, що організаційно-педагогічні умови – це системна єдність чинників освітнього простору, що забезпечують професійний розвиток фахівця. К. Тороп (2022) розглядає психолого-педагогічні умови як систему впливів у педагогічному процесі, що враховують психо-

логічні особливості учнів і реалізуються через методи навчання. Вона виділяє інформаційні, технологічні та особистісні умови.

О. Московчук (2020) визначає середовище формування соціальної компетентності як соціокультурний простір, що створюється взаємодією педагогів і студентів і функціонує як «середовище в середовищі». Цей простір є результатом цілеспрямованої педагогічної діяльності й сприяє розвитку соціальної компетентності через рефлексію і практику.

О. Марченко (2023) зазначає, що освітнє середовище є частиною ширшого соціального середовища, яке включає родину, громаду, медіа та інші соціальні інститути. Соціальне середовище створює контекст для розвитку цінностей і норм поведінки.

Полякова, Г. А., Білоконенко, Г. В (2020) визначають освітнє середовище університету як комплекс взаємопов'язаних умов, ресурсів і можливостей – ціннісно-цілових, соціально-психологічних, інформаційних, організаційно-діяльнісних, а також просторово-предметних (як фізичних, так і віртуальних), – які впливають на якість освітнього процесу, наукову, інноваційну та підприємницьку активність учасників освітнього процесу, а також сприяють їхньому особистісному й професійному розвитку та самореалізації на індивідуальному, інституційному та галузевому рівнях.

Навчально-виховне середовище забезпечує реалізацію освітніх і виховних цілей через взаємодію учнів і педагогів. Педагогічні умови – це спеціально створені фактори (організаційні, змістові, методичні, психологічні, матеріально-технічні), що сприяють ефективності навчання (Детярєва, 2018). Вони поєднують зовнішні й внутрішні чинники, створюючи умови для розвитку соціальної компетентності.

Середовище, у якому формується особистість, має вирішальне значення для розвитку не лише професійних знань і навичок, а й соціальної компетентності. Авторами було сформульовано визначення соціальної компетентності як цілісної особистісної якості, що поєднує когнітивний, мотиваційно-ціннісний, поведінково-діялісний і рефлексивний компоненти та виявляється у здатності людини усвідомлено сприймати соціальну реальність, ефективно й етично взаємодіяти з оточенням,

адаптуватися до змін, приймати відповідальні рішення, діяти в команді, розв'язувати конфлікти та гармонійно інтегруватися в соціум на основі засвоєння соціокультурних норм, моральних принципів і загальнолюдських цінностей (Левандовський, 2025). Педагогічне середовище, що включає організаційні, психологічні, дидактичні та соціокультурні умови, створює сприятливий контекст для розвитку цих якостей.

На основі узагальнення наукових джерел можемо сформулювати власне визначення поняття «педагогічні умови формування соціальної компетентності». Педагогічні умови формування соціальної компетентності – це цілісна система взаємопов'язаних організаційних, змістових, методичних, психолого-педагогічних і соціокультурних факторів, спеціально створених у межах освітнього середовища, які забезпечують ефективне соціальне становлення студентів через активну взаємодію, творчість, рефлексію та участь у колективній діяльності, спрямованій на розвиток навичок комунікації, емпатії, відповідальності й адаптації в соціумі.

Педагогічні умови в широкому значенні розглядаються як спеціально організовані компоненти освітнього процесу, які мають цілеспрямований вплив на розвиток особистості студента. Разом з тим, загальнотеоретичні положення потребують конкретизації в умовах певної освітньої галузі – з урахуванням її специфіки, мети підготовки та особливостей студентського контингенту. У цьому контексті особливої актуальності набуває вивчення педагогічних умов формування соціальної компетентності в професійному мистецькому навчанні, зокрема у фаховому музичному коледжі.

Музичне мистецтво як вид творчої діяльності має унікальну здатність впливати на емоційну сферу особистості, формувати морально-етичні цінності, стимулювати співпереживання та соціальну відкритість. Навчальний процес у музичному коледжі базується на інтенсивній міжособистісній взаємодії (індивідуальні заняття, ансамблева гра, спільна підготовка до виступів), що створює сприятливе середовище для розвитку соціальних навичок.

Ураховуючи вищезазначене, виникає потреба виокремити й науково обґрунтувати сукупність педагогічних умов, які є най-

більш ефективними для розвитку соціальної компетентності саме у фаховому музичному освітньому середовищі. Доцільним є визначення таких умов, які враховують специфіку музичного фаху, зміст освітніх програм, форми організації навчального процесу, типи мистецької діяльності та характер студентської взаємодії. Відповідна система педагогічних умов має бути спрямована на гармонійне поєднання професійної підготовки з особистісним зростанням, розвитком здатності до взаєморозуміння, емоційної чуйності, соціальної відповідальності.

Отже, подальший аналіз буде зосереджено на виокремленні, характеристиці та обґрунтуванні таких педагогічних умов, які сприяють формуванню соціальної компетентності саме в контексті фахового музичного навчання, із урахуванням особливостей музично-освітнього процесу та потреб студентської молоді мистецьких спеціальностей.

Формування соціальної компетентності

є одним із ключових напрямів сучасної мистецької освіти, оскільки успішна професійна діяльність у мистецькій сфері неможлива без розвинених соціальних навичок, таких як комунікативність, емоційна чутливість, уміння співпрацювати в команді, вирішувати конфлікти, адаптуватися до різних соціокультурних контекстів. У випадку студентів фахових музичних коледжів соціальна компетентність набуває особливого значення, адже музична діяльність за своєю сутністю є колективною, комунікативною, емоційно насиченою та публічно орієнтованою. Саме тому визначення ефективних педагогічних умов розвитку соціальної компетентності студентів музичних коледжів виступає одним із пріоритетних завдань професійної педагогіки.

У табл. 1 наведено порівняльну характеристику педагогічних умов розвитку соціальної компетентності в закладі фахової передвищої освіти немистецького профілю та фаховому музичному коледжі.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика педагогічних умов розвитку соціальної компетентності в закладі фахової передвищої освіти немистецького профілю та фаховому музичному коледжі

Педагогічні умови	Заклад фахової передвищої освіти немистецького профілю	Фаховий музичний коледж
Суб'єкт-суб'єктна взаємодія	Партнерство у навчанні, дискусії, проекти	Індивідуальна робота в класі, відкритий діалог з викладачем інструменту/вокалу
Колективні форми діяльності	Робота в групах, командні проекти	Гра в ансамблі, хорі, оркестрі; репетиції; сценічна співпраця
Соціально-виховне середовище	Освітнє середовище з умовами для самореалізації	Творча атмосфера класу; підтримка сценічної впевненості; психологічне розвантаження
Соціальна активність студентів	Участь у соціальних проєктах, волонтерстві	Волонтерські концерти, участь у конкурсах, культурних акціях
Мистецтво як засіб соціалізації	Інтеграція культурної освіти в програми	Осмислення соціальних тем через музику; емоційна інтерпретація творів
Інтерактивні методи	Тренінги, ділові ігри, кейси	Рольові ігри на основі музичних ситуацій; групові прослуховування й обговорення
Рефлексивна діяльність	Самооцінка, портфоліо, есе	Аналіз виступів, ведення щоденників репетицій, рефлексія після прослуховувань

Однією з таких умов є впровадження суб'єкт-суб'єктної моделі взаємодії в освітньому процесі, що передбачає відмову від авторитарного стилю викладання на користь діалогу, партнерства, співпраці. Особливо актуально це в контексті індивідуальних занять з музичних дисциплін (вокал, інструмент), де особистісний контакт між викладачем і студентом має безпосередній вплив на якість освітнього процесу. Створення атмосфери довіри, поваги до думки студента, підтримка його ініціатив у виборі репертуару, інтерпретації твору або підготовки до виступу сприяє розвитку відповідальності, вміння відстоювати власну позицію, відкритості до конструктивної критики, тобто – елементів соціальної компетентності.

Наступною важливою умовою виступає організація колективних форм музичної діяльності, яка є природним і ефективним засобом соціалізації в мистецькому середовищі. Репетиції й виступи у складі ансамблів, оркестрів, хорів сприяють розвитку взаєморозуміння, навичок командної роботи, здатності координувати дії, домовлятися, підтримувати інших учасників колективу. Ротація ролей у музичному колективі (наприклад, соліст, акомпаніатор, керівник студентського ансамблю) дозволяє кожному студенту спробувати себе в різних соціальних ролях, що формує гнучкість, адаптивність і відповідальність.

Також значущим чинником є створення виховного середовища, що сприяє особистісному та соціальному розвитку студентів. Мистецьке навчання часто супроводжується підвищеним емоційним напруженням через конкуренцію, публічність, критику, необхідність виступів. Тому важливо забезпечити психологічну підтримку особистості студента, сформувати у групах атмосферу безпеки, довіри, взаємоповаги. Підтримка емоційного інтелекту студентів, розвиток емпатії через музичне мистецтво, аналіз емоційного змісту творів, обговорення почуттів, які викликає музика, сприяють глибшому усвідомленню себе й інших.

Окремої уваги заслуговує залучення студентів до соціально-культурних ініціатив і публічної діяльності. Концерти, фестивалі, волонтерські виступи, зокрема в лікарнях, будинках людей похилого віку, освітніх установах, дозво-

ляють студентам розширити соціальний досвід, відчувати себе корисними для суспільства, краще зрозуміти соціальну роль музиканта. Такі заходи формують соціальну відповідальність, навички адаптації до різних соціальних аудиторій, комунікацію з представниками різних вікових і соціальних груп.

Водночас важливим ресурсом формування соціальної компетентності є мистецтво як засіб соціалізації та розвитку емпатії. Зміст музичних творів, їх емоційна глибина, відображення соціальних тем (війна, мир, любов, страждання) дозволяє студентам осмислювати суспільні явища, моральні дилеми, формувати ціннісні орієнтири. Обговорення таких тем у поєднанні з аналізом музичних текстів сприяє розвитку моральної рефлексії, здатності до співпереживання, інтерпретації соціального змісту через мистецтво.

Ефективними також є інтерактивні методи навчання й виховання, адаптовані до специфіки музичного коледжу. Зокрема, тренінги з розвитку комунікативної культури, моделювання конфліктів у музичному колективі, ігрові форми, групові обговорення сприяють формуванню умінь слухати, домовлятися, висловлювати власну позицію, підтримувати інших. Такі методи розвивають критичне мислення, навички конструктивного зворотного зв'язку, прийняття рішень у складних соціальних ситуаціях.

Останньою, але не менш важливою педагогічною умовою є формування рефлексивної культури студентів, без якої неможливе усвідомлення особистих змін, соціальних ролей та ефективності взаємодії. Уведення елементів самоаналізу після концертів, прослуховувань, занять, ведення щоденників рефлексії, аналіз сильних і слабких сторін міжособистісного спілкування сприяють розвитку здатності до самоспостереження, саморегуляції, адекватної самооцінки.

Отже, педагогічні умови розвитку соціальної компетентності студентів фахового музичного коледжу охоплюють різні аспекти освітнього середовища – від методів викладання до організації колективної творчості, соціальних ініціатив, мистецького змісту навчання й індивідуального саморозвитку. Реалізація цих умов у взаємодії та системному підході забез-

печує формування соціально зрілої особистості музиканта, здатного до ефективної професійної та соціальної взаємодії в умовах сучасного суспільства.

Отже, формування соціальної компетентності у музичному коледжі є комплексним процесом, що охоплює різні аспекти соціальної взаємодії. Завдяки сценічному досвіду, колективному музикуванню, міжкультурній взаємодії та психологічній підтримці студенти розвивають комунікативні навички, емоційний інтелект, стресостійкість і здатність до командної роботи. Це не лише сприяє їхній професійній реалізації, а й допомагає гармонійно інтегруватися в соціокультурне середовище.

Висновки. Отже, у результаті наукового дослідження та теоретичного узагальнення було визначено сутність педагогічних умов формування соціальної компетентності як цілісної системи взаємопов'язаних організаційних, змістових, методичних, психолого-педагогічних та соціокультурних чинників, які спеціально створюються в освітньому середовищі.

Обґрунтовано важливість суб'єкт-суб'єктної взаємодії, колективних форм музичної діяльності, виховного середовища, соціокультурних ініціатив, інтерактивних методів та

рефлексивної практики як ключових педагогічних умов, які стимулюють розвиток соціальної компетентності студентів.

Доведено, що врахування особливостей музичного мистецтва – його емоційної насиченості, колективного характеру та публічності виступів – є необхідною передумовою для формування таких соціальних навичок, як комунікативність, емоційна чутливість, адаптивність і відповідальність. Підкреслено, що соціальна компетентність студентів музичних коледжів виступає інтегральною характеристикою, яка визначає їхню здатність успішно взаємодіяти у професійному та соціокультурному середовищі.

Перспективи подальших досліджень. У подальших наукових пошуках планується розробка моделі розвитку соціальної компетентності студентів фахових музичних коледжів, яка ґрунтуватиметься на системному підході та враховуватиме специфіку мистецької освіти. Передбачається, що така модель включатиме структурні компоненти, педагогічні умови, механізми реалізації та критерії ефективності, що дозволить забезпечити цілісне формування соціально зрілої особистості музиканта та підвищити якість професійної підготовки в умовах сучасних освітніх викликів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Детярьова, Г. А. (2018). *Теоретичні і методичні основи розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів філологічних дисциплін у системі післядипломної освіти* : автореф. дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.04 / Харків. 40. <https://uacademic.info/ua/document/0518U000346>
- Ілляхова, М. В. (2019). Організаційно-педагогічні умови розвитку професійної креативності науково-педагогічного працівника. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*, (67), 105–109.
- Клименко, Л. В. (2025). *Педагогічні умови попередження серед студентської молоді явища свідомої бездітності* [Дис. докт. філософії]. Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, Ніжин.
- Левандовський, М.Ю. (2025). Теоретичні підходи до визначення сутності соціальної компетентності здобувачів фахового музичного коледжу. *Modern Science, Economy and Digital Innovation: Collection of Scientific Papers with Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference. International Scientific Unity*. May 7-9, 2025. Bucharest, Romania. <https://doi.org/10.70286/ISU-07.05.2025>
- Марченко, О. (2023). Дослідження факторів впливу освітнього середовища закладу вищої освіти на формування професійних і соціальних характеристик майбутніх фахівців. *European Science*, 20(3), 117–126. <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2023-20-03-015>
- Московчук, О. С. (2020). *Формування соціальної компетентності студентів вищих педагогічних навчальних закладів в умовах студентського самоврядування* [дис. канд. пед. наук]. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця.

Полякова, Г. А., & Білоконенко, Г. В. (2020). Розвиток освітнього середовища інноваційно-активного університету: особливості та критерії. *Проблеми економіки*, 4(46), 279–293. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-279-293>

Смолюк, С. В. (2016). Типологія розвивального освітнього середовища початкової школи. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*, (233), 244–252. http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnpau_ped_2016_233_38

Сухомлин, О. А. (2019). Формування цифрової компетентності у студентів філологічних спеціальностей як психологічно-педагогічна проблема. *Молодий вчений*, 8(72), 255–259. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-8-72-54>

Тороп, К. С. (2022). *Теоретичні і методичні засади формування ключових компетентностей в учнів з порушеннями інтелектуального розвитку* [дис. докт. пед. наук]. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, Київ. 482 с.

Федорук, М. В. (2019). Структурно-функціональна модель формування соціальної компетентності старшокласників засобами неформальної освіти [Текст]. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Педагогіка. Соціальна робота* / гол. ред. І.В. Козубовська. Ужгород : Говерла. 2 (45). <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2019.45.217-222>

Benish-Weisman, M. & Daniel, E. & Knafo-Noam, A. (2017). The Relations Between Values and Aggression: A Developmental Perspective. https://doi.org/10.1007/978-3-319-56352-7_5

Hattie, J. (2012). *Visible learning for teachers: Maximizing impact on learning*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203181522>

Schunk, D. H., & DiBenedetto, M. K. (2021). Self-efficacy and human motivation. In A. J. Elliot (Ed.), *Advances in motivation science* (pp. 153–179). Elsevier Academic Press. <https://doi.org/10.1016/bs.adms.2020.10.001>

Wang, W., Han, L., Lu, Q., Lv, X., Liu, Y., & Wang, D. (2024). Research on the impact of the socio-educational environment on the academic performance of college students: The mediating role of study motivation. *Frontiers in Psychology*, (14), Article 1289064. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1289064>

Wentzel, K. R. (2021). Motivational decision-making in achievement settings: A competence-in-context approach. In A. J. Elliot (Ed.), *Advances in motivation science* (pp. 245–284). Elsevier Academic Press. <https://doi.org/10.1016/bs.adms.2020.06.002>

REFERENCES

Degtyarova, G. A. (2017). *Teoretychni i metodychni osnovy rozvytku informatsiyno-komunikatsiynoyi kompetentnosti vchyteliv filohichnykh dysyplin u systemi pislyadyplomnoyi osvity* [Theoretical and Methodical Basis of the Development of Information and Communication Competence of Teachers of Philological]. avtoref. dys. ... d-ra. ped. nauk : 13.00.04 / Kharkiv, 2018. 40. [in Ukrainian].

Ilyakhova, M. V. (2019). *Orhanizatsiyno-pedahohichni umovy rozvytku profesiynoyi kreatyvnosti naukovo-pedahohichnoho pratsivnyka* [Organizational and pedagogical conditions for the development of professional creativity of scientific and pedagogical staff]. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series S: Pedagogical Sciences: Realities and Prospects*, (67), 105–109. [in Ukrainian]

Klymenko, L. V. (2025). *Pedahohichni umovy poperedzhennya sered student'skoyi molodi yavyscha svidomoyi bezditnosti* [Pedagogical conditions for preventing the phenomenon of voluntary childlessness among student youth]. *Dys... dokt. filosofiyi : 011 Osvitni, pedahohichni nauky*. Nizhyn's'kyi derzhavnyy universytet imeni Mykoly Hoholya, Nizhyn. 331. [in Ukrainian].

Levandovskyi, M. Yu. (2025). *Teoretychni pidkhody do vyznachennya sutnosti sotsial'noyi kompetentnosti zdobuvachiv fakhovoho muzychnoho koledzhu*. [Theoretical approaches to determining the essence of social competence of professional music college graduates]. *Modern Science, Economy and Digital Innovation: Collection of Scientific Papers with Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference*. International Scientific Unity. May 7-9, 2025. Bucharest, Romania. <https://doi.org/10.70286/ISU-07.05.2025> [in Ukrainian]

Marchenko, O. (2023). *Doslidzhennya faktoriv vplyvu osvith'oho seredovyscha zakladu vyshchoyi*

osvity na formuvannya profesinykh i sotsialnykh kharakterystyk maybutnikh fakhivtsiv. [Study of factors influencing the educational environment of higher education institutions on the formation of professional and social characteristics of future specialists]. *European Science*, 20(3), 117–126. <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2023-20-03-015> [in Ukrainian]

Moskovchuk, O. S. (2020). Formuvannya sotsial'noyi kompetentnosti studentiv vyshchyykh pedahohichnykh navchal'nykh zakladiv v umovakh student's'koho samovryaduvannya [Formation of social competence of students of higher pedagogical educational institutions in conditions of student self-government] : Dys... kand. ped. nauk 011 Osvitni, pedahohichni nauky. Vinnyts'kyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Mykhayla Kotsyubyn's'koho, Vinnytsya. 330. [in Ukrainian].

Polyakova, H. A., & Bilokonenko, H. V. (2020). Rozvytok osvith'oho seredovyscha innovatsiynno-aktyvnoho universytetu: osoblyvosti ta kryteriyi. [Development of the educational environment of an innovation-active university: Features and criteria]. *Problemy Ekonomiky*, 4(46), 279–293. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-279-293> [in Ukrainian]

Smolyuk, S. V. (2016). Typolohiya rozvyval'noho osvith'oho seredovyscha pochatkovoyi shkoly [Typology of the developmental educational environment of primary school]. *Scientific Bulletin of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*, (233), 244–252. http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_ped_2016_233_38 [in Ukrainian]

Sukhomlyn, O. A. (2019). Formuvannya tsyfrovoyi kompetentnosti u studentiv filolohichnykh spetsial'nostey yak psykholohichno-pedahohichna problema. [Formation of digital competence in philological students as a psychological and pedagogical problem]. *Molodiy Vcheniy*, 8(72), 255–259. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-8-72-54> [in Ukrainian]

Torop, K. S. (2022). Teoretychni i metodychni zasady formuvannya klyuchovykh kompetentnostey v uchniv z porushennyamy intelektual'noho rozvytku [Theoretical and methodological foundations for the formation of key competencies in students with intellectual disabilities] : Dys...dokt. ped. nauk : 13.00.03 «Korektsiyna pedahohika» (016 – Spetsial'na osvita). Instytut spetsial'noyi pedahohiky i psykholohiyi imeni Mykolya Yarmachenka NAPN Ukrayiny, Kyiv. 482 [in Ukrainian].

Fedoruts, M. V. (2019). Strukturno-funktsionalna model' formuvannya sotsial'noyi kompetentnosti starshoklasnykiv zasobamy neformal'noyi osvity [Structural and functional model of forming social competence of high school students by means of non-formal education]. *Naukovyy visnyk Uzhhorod's'koho natsional'noho universytetu : seriya: Pedahohika. Sotsial'na robota / hol. red. LV. Kozubov's'ka. Uzhhorod : Hoverla*. 2 (45). DOI: 10.24144/2524-0609.2019.45.217-222. [in Ukrainian]

Hattie, J. (2012). *Visible learning for teachers: Maximizing impact on learning*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203181522> [in English]

Benish-Weisman, M. & Daniel, E. & Knafo-Noam, A. (2017). The Relations Between Values and Aggression: A Developmental Perspective. DOI:10.1007/978-3-319-56352-7_5 [in English]

Hattie, J. (2012). *Visible learning for teachers: Maximizing impact on learning*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203181522> [in English]

Schunk, D. H., & DiBenedetto, M. K. (2021). Self-efficacy and human motivation. In A. J. Elliot (Ed.), *Advances in motivation science* (pp. 153–179). Elsevier Academic Press. <https://doi.org/10.1016/bs.adms.2020.10.001> [in English]

Wang, W., Han, L., Lu, Q., Lv, X., Liu, Y., & Wang, D. (2024). Research on the impact of the socio-educational environment on the academic performance of college students: The mediating role of study motivation. *Frontiers in Psychology*, (14), Article 1289064. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1289064> [in English]

Wentzel, K. R. (2021). Motivational decision-making in achievement settings: A competence-in-context approach. In A. J. Elliot (Ed.), *Advances in motivation science* (pp. 245–284). Elsevier Academic Press. <https://doi.org/10.1016/bs.adms.2020.06.002> [in English]

Надійшла до редакції / Received: 27.04.2025
Рекомендовано до друку / Accepted: 23.06.2025

DOI <https://doi.org/10.34142/27091805.2025.6.01.05>

© **Luhova Viktoriia**

PhD in Economics, Associate Professor Simon
Kuznets Kharkiv National University of
Economics
Kharkiv, Ukraine

email: yvictoriia.luhova@hneu.net

<https://orcid.org/0000-0001-9584-2259>

© **Levandovskyi Mykhailo**

PhD student (third level of higher education)
Mykola Gogol Nizhyn State University
Nizhyn, Ukraine

email: miwadm@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0008-7917-5001>

FEATURES OF CREATING PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR FORMING SOCIAL COMPETENCE IN THE CONDITIONS OF PROFESSIONAL MUSIC EDUCATION

The article aims to reveal the essence of pedagogical conditions as a system of specially organized components within the educational process that influence the formation of social competence among students of a specialized music college. The study focuses on identifying the characteristics of the musical educational environment and its role in socialization and personality development.

Methods & methodology. The research employs theoretical analysis and synthesis of pedagogical literature, as well as an interpretative approach to understanding the specifics of musical education as a socio-cultural phenomenon. Empirical observations of educational interactions and collective creative activities in music learning contexts are also considered.

Scientific novelty. This study provides a comprehensive conceptualization of pedagogical conditions that support social competence development in music students by emphasizing the unique features of the musical educational environment – such as intensive interpersonal interaction, collective creativity, and emotional expressiveness.

Results. It is established that the musical arts function as an effective medium of socialization by facilitating the comprehension of social phenomena, moral norms, and value orientations. The research highlights the integration of individual lessons, group performances, stage activity, and socio-cultural initiatives as critical factors for fostering empathy, communication skills, responsibility, cooperation, and self-expression. Key pedagogical conditions are identified, including subject-subject interaction, collective activities, nurturing educational environments, student involvement in social initiatives, use of interactive teaching methods, and the cultivation of reflective practice. The systemic implementation of these conditions significantly contributes to the development of socially mature personalities among music students.

Conclusions. The study concludes that harmonizing professional training with social development within an arts educational institution creates favorable conditions for students' holistic growth. This integrated approach enhances not only professional competencies but also essential social qualities necessary for successful interaction in professional and social spheres.

Keywords: pedagogical environment, interpersonal interaction, student socialization, arts education, communication skills, collective creativity, reflective culture.